

SUOMEN PANKKI
FINLANDS BANK
BANK OF FINLAND

Johtokunnan jäsen
Sinikka Salo

Puhe seminaarissa ”Hirvensalmi Euroopassa” 8.7.2001

EMU, EURO, SUOMI JA HIRVENSALMI

Hyvät hirvensalmelaiset,

Olen hyvin iloinen tästä tilaisuudesta tulla kertomaan teille EMUsta (Euroopan talous- ja rahaliitosta) ja eurosta. Nämä nimikkeet ovat tuttuja tiedotusvälineistä, mutta niiden sisältö ei vielä välttämättä ole kaikille kovin selvää. Koska kysymys on asioista, jotka koskettavat meitä kaikkia, valitsin puheeni otsikoksi ”EMU, euro, Suomi ja Hirvensalmi”.

Me olemme nyt eläneet EMU- aikaa kahden ja puolen vuoden ajan. Rahaliitto on Euroopan integraatiokehityksen merkittävin askel talouden alalla ja kun sen toiminta alkoi tammikuun alussa 1999, myös Suomi omaksui yhteisen eurooppalaisen rahapolitiikan. Euroalueen yksittäisten maiden valuuttojen väliset kurssit on kiinnitetty lopullisesti ja käyttöön on otettu yhteinen rahayksikkö euro. Ensi vuoden alussa muutos koskettaa lopulta jokaista suomalaista aivan arkielämässäänkin, kun euromääräiset setelit ja kolikot tulevat käyttöön.

Rahaliittoon siirtymisen myötä Suomen Pankista tuli osa Eurojärjestelmää eli uutta keskuspankkijärjestelmää, joka koostuu Frankfurtissa sijaitsevasta Euroopan keskuspankista (EKP) ja Euroalueen kahdestatoista kansallisesta keskuspankista. Yksi niistä on Suomen Pankki.

Olen jäsennellyt puheeni seuraavasti: 1) Esittelen ensin lyhyesti yhteisen rahapolitiikan tavoitteen. 2) Sen jälkeen pyrin valaisemaan EMUn vaikutuksia Suomen talouden kannalta ja erityisesti aluetalouden ja julkisen talouden ml. kuntatalouden kannalta. 3) Lopuksi vielä kerron muutamalla sanalla Suomen Pankin toiminnasta EMU-oloissa ja etenkin Suomen Pankin roolista kun markkasetelit ja kolikot vaihtuvat euromääräisiksi.

1. EKP:n rahapolitiikan tavoitteet

Euroalueen rahapolitiikka on myös Suomen rahapolitiikkaa

Heti aluksi haluaisin muistuttaa, ettei Suomi eikä mikään muukaan Euroopan rahaliiton jäsenvaltio ole luopunut rahapolitiikastaan, vaan Suomi on yhdessä 11 muun euroalueen maan kanssa yhdistänyt rahapolitiikkansa yhteiseksi asiaksi. Vaikka Suomella ei ole erillistä rahapolitiikkaa, sillä on oma rahapolitiikka, joka on yhteinen euroalueen maiden kanssa: euroalueen yhteinen

rahapolitiikka on siis myös Suomen rahapolitiikkaa.

Siis: suomalaista erillistä rahapolitiikkaa ei enää ole, mutta minusta on selvää, että nykyisissä maailmanlaajuisesti verkottuneissa oloissa, ”globaalitaloudessa”, täysin itsenäinen rahapolitiikka ei olisi mahdollistakaan niin pienelle ja kansainvälisestä kaupasta riippuvalle taloudelle kuin Suomi. Eristäytyminen ei ole realistinen vaihtoehto, enkä usko, että suomalaiset haluaisivatkaan takaisin valuutansäännöstelyoloihin.

Suomi osallistuu täysivaltaisena jäsenenä euroalueen rahapolitiikasta päättämiseen

Mutta Suomella on edelleen – vai sanoisinko entistä enemmän – vaikutusvaltaa rahapolitiikassa. Euroopan keskuspankkijärjestelmän - tai tarkemmin ”Eurojärjestelmän” - rakenne on muodostettu siten, että mikään euroalueen jäsenmaa ei ole vain rahapolitiikan kohde, vaan myös rahapolitiikan subjekti eli tekijä. Kun Suomen Pankin pääjohtaja osallistuu Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston kokouksiin, joissa rahapolitiikasta päätetään, hänellä on siellä yksi ääni samoin kuin kaikilla muillakin neuvoston jäsenillä, esimerkiksi Saksan Bundesbankin tai Ranskan keskuspankin (Banque de France) pääjohtajalla – EKP:n neuvosto koostuu euroalueen kansallisten keskuspankkien pääjohtajista ja EKP:n johtokunnan jäsenistä.

Tällainen yksi jäsen, yksi ääni –periaate perustuu jäsenmaiden rahapoliittisten etujen perimmäiseen yhteneväisyyteen. EKP:n rahapolitiikan tavoitteeksi määritelty hintavakaus koko euroalueella keskimäärin merkitsee että politiikkaa ei räätälöidä minkään yksittäisen maan tai maaryhmän tarpeisiin. Näin juuri pitääkin olla. Vaikka me suomalaiset esimerkiksi pääsisimme yksin päättämään euroalueen rahapolitiikasta, ei meidän silti kannattaisi ottaa vain Suomen suhdannetilannetta koko rahaliiton korkomitoituksen lähtökohdaksi. Ei vaikka oma tilanteemme olisi muista jossain määrin poikkeavakin niin kuin se vuosi-pari sitten oli. Jokaisen jäsenmaan ja näin myös Suomen etu on, että euroalueen talous kokonaisuutena pysyy tasapainossa. Yhteisen rahan oloissa olemme kaikki samassa veneessä, samalla lailla riippuvaisia euroalueen hintatason vakaudesta, ja etenkin sen nauttimasta luottamuksesta.

EKP:n rahapolitiikan instituutiot ja tavoite päätetty demokraattisesti

Euroalueen rahapolitiikan raamit on määritelty Maastrichtin sopimuksessa, jonka hallitukset ovat allekirjoittaneet ja eduskunnat ratifioineet. Tässä sopimuksessa rahapolitiikan tavoite on asetettu selkeästi: Euroalueen rahapolitiikka on vastuussa hintavakauden ylläpitämisestä euroalueella. Tämä heijastaa sitä kokemuksen vahvistamaa tosiasiaa että hintavakauden säilyttämällä keskuspankki voi parhaiten tukea pitkän aikavälin vakaata kasvua, työllisyyttä ja yhteiskunnan hyvinvointia. Rahan arvon heikkenemisestä, nopeasta hintojen noususta eli inflaatiosta myös meillä suomalaisilla on hyvinkin ikäviä kokemuksia vuosikymmenten ajalta –mm. inflaatio johti suuriin ja mielivaltaisiin tulojen ja varallisuuden uusjakoihin säästäjiltä velallisille, inflaation seurauksena alhainen, jopa negatiivinen reaalikorko johti heikosti harkittuihin investointeihin ja siten pääoman tehostomuuteen jne.

Hintavakaus on EKP:n neuvostossa määritelty kuluttajahintojen vuotuisen nousun eli inflaation pysymisenä alle 2% keskipitkällä aikavälillä.

Hintavakauden tavoitteen ensisijaisuus rahapolitiikan tavoitteena myös korostaa sitä, että keskuspankilla ei ole keinoja eikä vastuuta taloudellisen kasvun tai työttömyyden ylläpitämisestä suoraan - yli sen minkä hintavakauden ylläpitäminen tuo. Näihin vaikuttaminen on muiden talouspolitiikan lohkojen vastuulla. Hintavakaus on rahapolitiikan ensisijainen tavoite, mutta Maastrichtin sopimuksessa on myös todettu että hintavakautta vaarantamatta tuetaan yhteisön

(EU:n) yleistä talouspolitiikka.

Huomattakoon vielä, että euroalueen rahapolitiikalla ei ole valuuttakurssitavoitetta, vaikka markkinakommenteissa ja lehdistössä sitä kommentoidaan usein suhteessa valuuttakurssikehitykseen – varsinkin euron dollariarvo on kiinnostuksen kohteena. Tämä on kyllä luonnollista, koska valuuttakurssit heilahtelevat päivittäin, mutta välistä valuuttakurssin merkitystä myös liioitellaan. EKP ei ole asettanut valuuttakurssille mitään tavoitetasoa. Tähtäimessä on euron ostovoiman vakaus euroalueen sisällä eikä valuuttakurssien vakaus sinänsä. Valuuttakurssilla on tietenkin merkitystä inflaation kannalta sitä kautta, että euron heikkeneminen valuuttamarkkinoilla voi aiheuttaa tuontihintojen nousua ja näin inflaatiopaineita euroalueella.

Rahapolitiikan harjoittaminen ei luonnollisestikaan ole luonteeltaan mekaanista, vaikka EKP:llä on hyvin määritelty ns. rahapolitiikan strategia. (Se on kuvattu hyvin esimerkiksi EKP:n kuukausijulkaisussa.) Rahapolitiikan harjoittaminen perustuu ajatukseen, jonka mukaan taloudelliset, inflaation kehitystä ennakoivat mittarit on huolellisesti tulkittava ja punnittava, jotta ohimenevät häiriöt voidaan erottaa pitkävaikutteisista muutoksista. Tämä vaatii ekonomistien tekniikan lisäksi paljon viisautta, näkemystä ja tuntumaa siitä, mitä euroalueen talouksissa on todella tapahtumassa. Siksi rahapoliittinen päätöksenteko ja tilanteen viime käden tulkinta tapahtuu Frankfurtissa kokoontuvassa EKP:n neuvostossa, jolla on eri kansallisten keskuspankkien pääjohtajien kautta laaja tuntuma talouskehitykseen koko euroalueella. Tässä neuvoston suorittamassa harkinnassa kansallisten keskuspankkien panos on merkittävä.

Viimekertaisessa EKP:n neuvoston kokouksessa EKP ei muuttanut rahapolitiikkaansa vaan jätti korot ennalleen - eli Eurojärjestelmän ns. perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko säilyi 4.50%:na. EKP:n neuvosto korosti rahapolitiikan strategiansa keskipitkän aikavälin ennakoivaa lähestymistapaa. Päätös pitää korot ennallaan heijastaa arviota että korot ovat nyt sellaisella tasolla, että ne takaavat hintavakauden säilymisen keskipitkällä aikavälillä. Tähän tavoitteeseen sitoutuminen vaikuttaa suotuisasti koko talouteen. Yhteisellä rahapolitiikalla on kyetty pitämään inflaatio-odotukset alhaisina EMUn alusta alkaen. Tämän vuoksi euroalueen pitkät korot ovat alhaiset, mikä edistää talouskasvua ja työllisyyttä.

Euroalueen kuluttajahintojen nousuvauhti on tällä hetkellä yhä nopeaa, mikä pääosin johtuu energian ja elintarvikkeiden hintojen aiemmista trendeistä. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuinen nousu oli toukokuussa 3.4 %. Inflaation arvioidaan hidastuvan tämän ja ensi vuoden aikana (v. 2002 alle 2 prosentin). Epävarmaksi inflaatiokehityksen tekevät pääasiassa palkkaneuvotteluihin mahdollisesti liittyvät kerrannaisvaikutukset. Luonnollisesti kaikkia hintavakauteen vaikuttavia tekijöitä seurataan edelleen tarkasti. Tärkeimpiä tällaisia tekijöitä ovat em. palkkakehityksen ohella rahatalouden kehitys - rahan määrän ja luottojen kasvun kehitys – ja talouden yleinen kehitys, bruttokansantuotteen määrän kasvu.

2. EMU ja kuntatalous

Rahaliitosta on jo sen verran kokemusta, että kuva sen vaikutuksista – hyödyistä ja sen aiheuttamista sopeutumistarpeista alkaa täsmentyä. Korot ja valuuttakurssit ovat määräytyneet yhteisen rahapolitiikan perusteella, ja rahapoliittiset päätökset ovat varmaan olleet jossain määrin erilaisia kuin mitä meillä kelluvan markkan olosuhteissa olisi tehty. Mutta tätä ei pitäisi liioitella. Kuten edellä totesin, vahvat kytkennät sitovat kaikkien Euroopan maiden taloudet toisiinsa – niin rahaliiton jäsenet kuin rahaliittoon kuulumattomat EU-maat.

Rahaliittoon liittymistä harkittaessa keskusteltiin Suomessa melko paljon siitä, mitä rahaliitto

merkitsisi Suomen aluetaloudelle ja julkiselle taloudelle. Molemmat aiheet ovat kuntien kannalta keskeisiä, kun kuntien osuus julkisesta taloudesta on kaksi kolmasosaa ja kun alueellisen kehityksen ongelmat kohdataan ensinnä juuri kunnissa.

Niin kuin tiedetään, Suomessa on käynnissä huomattavan nopea alueellinen rakennemuutos, johon kuuluu taloudellisen kasvun ja uusien työpaikkojen keskittyminen kasvukeskuksiin. Ilmiöön kuuluu myös keskittyminen muutamille, teknisesti ja tietämyksellisesti vaativille toimialoille kuten elektroniikkateollisuuteen. On mahdollista, että Suomen jäsenyydellä rahaliitossa on ollut jokin osuus Hi-Tech –Suomen menestykseen. Pysyvästi lukittu valuuttakurssi suhteessa Manner-Eurooppaan on osaltaan varmaankin edistänyt pääoman saatavuutta ja rohkaissut suomalaisia yrityksiä kilpailukykyiseen hinnoitteluun. En kuitenkaan usko, että rahaliitto on käynnissä olevan rakennemuutoksen tärkein liikkeellepaneva voima. Yleinen globalisoitumiskehitys, ”maapalloistuminen”, on melkein varmuudella paljon rahaliittoa voimakkaampi muutostekijä.

Aluekehityksen näkökulmasta näyttää oikeastaan siltä, että Suomen jäsenyys rahaliitossa on pehmentänyt metsäsektorista ja maataloudesta riippuvaisten alueiden sopeutumista rakennemuutokseen. Jos Suomen markka olisi kellunut, niin on hyvin mahdollista, että näin nopean taloudellisen kasvun ja ennätyksellisen kauppataseen ylijäämän oloissa kuin mitä olemme viime aikoina kokeneet, markkaan olisi kohdistunut melkoisia vahvistuspaineita. Tällöin metsä- ja maataloussektoreiden reaalitytulot olisivat jääneet pienemmiksi kuin mistä ne nyt rahaliiton oloissa ovat saaneet nauttia. Tässä mielessä EMU-jäsenyys on pikemminkin ylläpitänyt maa- ja metsätalouden tulopohjaa kuin syönyt sitä. Tämän vastapainona on ollut voimakkaan globalisoitumisen käynnistämä uusien työpaikkojen keskittyminen tietointensiivisille aloille yliopistokaupunkeihin.

Euroopan taloudellista yhdentymistä 1990-luvulla eniten ohjannut tavoite on ollut julkisen talouden saaminen tasapainoon ja pitäminen tasapainossa. Tähän liittyen finanssipolitiikan eli budjettipolitiikan puolella on sovittu julkisen talouden velkaantumista rajoittamista normeista, jotka nykyisin sisältyvät EU:n vakaus- ja kasvusopimukseen. Vaikka EU:n jäsenvaltiot ovat itsenäisiä ja yksin toimivaltaisia budjettipolitiikkansa suhteen, näiden normien tarkoituksena on huolehtia siitä, että yhteistä rahaa ei horjutettaisi missään maassa kestävämmällä finanssipolitiikalla. Välistä kuulee kasvu- ja vakaussopimusta moitittavan siitä, että se rajoittaa liiaksi julkisen talouden liikkumavaraa. Sopimushan vaatii, että julkisen talouden pitäisi jokaisessa maassa olla keskipitkällä aikavälillä keskimäärin tasapainossa ja suhdanneluonteisestikin enintään 3 prosenttia alijäämäinen (lukuun ottamatta erikseen määriteltäviä poikkeuksellisen syvän taantuman tilanteita, joissa alijäämä voisi olla suurempikin). Tällainen kritiikki osuu mielestäni enimmäkseen harhaan. Sopimus tuskin sulkee pois mitään järkeviä taloudenpidon strategioita. Sama pätee myös ns. laajoihin talouspolitiikan suuntaviivoihin, jotka Eurooppa-neuvosto vuosittain vahvistaa EU-maille. Itse asiassa Euroopan maiden julkisen talouden näkymät ovat väestön ikääntymisen vuoksi niin huolestuttavat, että kasvu- ja vakaussopimuksen velvoitteita voidaan hyvin perustein pitää turhan lepsuina.

Suomessakin julkinen sektori on reilusti ylijäämäinen, varsinkin sosiaaliturvarahastojen kartuttamisen vuoksi. Tällaista ylijäämää on syytä pitää perusteltuna, varsinkin viime aikojen korkeasuhdanteen oloissa, joissa on ollut varaa korjata laman kolhimia taseita. Kasvu- ja vakaussopimus ei tällaista ylijäämäisyyttä ole meiltä edellyttänyt, joten se ei nykyoloissa myöskään muodosta Suomen talouspolitiikalle mitenkään kiristävää ”pakkopaitaa”. Niukkuuden vaatimus julkisessa menotaloudessa johtuu kyllä kokonaan taloudellisista perustekijöistä – väestörakenteesta ja veropohjaan liittyvistä riskeistä eikä EMUsta.

Tällä en halua mitenkään vähätellä kuntien talouteen liittyvien kysymysten vakavuutta. Kuntien

tilanne osana julkisen sektorin dynamiikkaa on poikkeuksellisen hankala, koska alueellinen kehitys on niin epätasaista ja koska ikääntymisen haasteet rasittavat tulevaisuudessa kuntien terveys- ja hoitotoimen budjettimomentteja. Näiden yleisesti tiedostettujen asioiden lisäksi tulee vielä kysymys varautumisesta tuleviin suhdannevaihteluihin. Veropohjan tuleva kehitys ei välttämättä ole jatkossa aina yhtä suotuisaa kuin mitä se viime vuosina monissa kunnissa on ollut.

Kuntien taloudessa onkin syytä suhtautua velkaantumiseen ja suhdanneluoteisiinkin, tilapäisiksi aiottuihin alijäämiin vielä varovaisemmin kuin valtiontaloudessa.

3. Suomen Pankin tehtävistä

Suomen Pankki kytkee Suomen Euroopan rahatalouteen

Sen lisäksi että Suomen Pankki on päättämässä euroalueen rahapolitiikasta, yksi tärkeimmistä asioista, joita kansallinen keskuspankki voi rahaliiton oloissa tehdä kotimaansa taloudellisen menestyksen puolesta, on huolehtia siitä, että yleisö – niin ammattilaiset kuin maallikotkin – ymmärtävät rahapolitiikkaa mahdollisimman hyvin ja tekevät mahdollisimman harvoin arviointivirheitä sen suhteen mihin politiikka on menossa. Yhteydenpito kotimaiseen yleisöön ei siis ole Suomen Pankille mikään oheistoiminto, vaan osa sen ydintehtäviä. Siksi myös tämä tilaisuus tulla puhumaan teille tänne Tervaleppäjuhlille on erittäin mieluisaa ja tärkeää.

Suomen Pankki on myös edelleen vakauden vaalija Suomessa. Sen tehtävä on analysoida Suomen hintavakauteen kohdistuvia riskejä ja muistuttaa niistä muita kotimaisia päätöksentekijöitä. Riippumattomana rahaviranomaisena sillä on tähän hyvät edellytykset ja sen vuoksi Suomen Pankissa panostetaan paljon tutkimustoimintaan ja ekonomistianalyysiin. Tärkeänä toimialueena on myös käytännön keskuspankkitoiminta sekä kotimaassa että eurooppalaisella tasolla. Suomen Pankki vastaa setelikierron sujuvuudesta Suomessa. Suuri ajankohtainen haaste on markkojen vaihto euroiksi ensi vuoden vaihteessa, josta kerron lisää hetken kuluttua. Suomen Pankki on mukana rahapolitiikan toteuttamisessa eli markkinaoperaatioissa, jotka Eurojärjestelmässä suoritetaan hajautetusti kansallisten keskuspankkien toimesta EKP:n koordinoimana. Suomalaiset pankit suorittavat maksunsa ja muut keskuspankkiasiansa entiseen tapaan Suomen Pankin kanssa. Suomen Pankki valvoo ja turvaa osaltaan suomalaisten rahoitusmarkkinoiden toimintaa.

Eurooppalaisella tasolla Suomen Pankki on edustettuna kaikissa niissä komiteoissa ja työryhmissä, joiden työn kautta Eurojärjestelmän toimintaa käytännössä valmistellaan ja varmennetaan. Tällä hetkellä Suomen Pankin virkamiehet osallistuvat 13 eri komitean ja 40 pysyvän työryhmän toimintaan EKP:ssa. Lisäksi Suomen Pankki osallistuu EU:n eri foorumeilla eurooppalaiseen talous- ja integraatiokeskusteluun muutoinkin kuin rahapolitiikkaa koskien. Tämä on erittäin tärkeää pienelle maalle, joka on ollut mukana EU:ssa vasta 6½ vuotta.

Uusissa EMU-oloissa Suomen Pankin toiminta painottuu entistä enemmän rahapolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden asiantuntijatehtäviin. Tulevaisuuden Suomen Pankki on jonkin verran nykyistä pienempi, mutta ei kovinkaan paljon. Pankki on edelleen vireä rahapoliittinen vaikuttaja, joka kytkee Suomen muun Euroopan rahatalouteen. Sen tulee olla eurooppalainen Suomessa ja suomalainen Euroopassa.

4. Suomen Pankin ajankohtaisin haaste - rahanvaihto euroista markkoiksi

Euro, sen konkreettinen käyttöönotto ensi vuoden alussa symboloi konkreettisemminkin tätä kytköstä Suomen ja muun Euroopan rahatalouden välillä. Kuten totesin, Suomen Pankin suurin haaste tällä hetkellä on euron sujuvan käyttöönoton varmistaminen Suomessa. Kaksi tehtävää ovat ylitse muiden: 1) Kansalliset keskuspankit vastaavat kukin oman maansa setelien liikkeeseen laskusta - Suomen Pankki huolehtii eurojen liikkeeseenlaskusta Suomessa; 2) ja Suomen Pankin tehtävä on tutustuttaa kansalaiset uuteen valuuttansa.

Rahaliitto on siis ollut voimassa vuoden 1999 alusta eli olemme rahapolitiikassa eläneet euroaikaan jo runsaat kaksi vuotta - rahaliiton talouspoliittisista ja rahoitusmarkkinavaikutuksista on jo kokemusta, sekä hyödyistä että sopeutumista vaatineista haasteista.

Mikrotasolla tavallisen ihmisen elämässä rahaliiton vaikutukset sitä vastoin tuntuvat toden teolla vasta vuoden 2002 tammi-helmikuussa. Tällöinhän eurosetelit ja -kolikot tulevat käyttöön. EU:n suosituksen mukaan valtaosa käteismaksuista tapahtuisi euroilla jo kahden viikon kuluttua vuoden 2002 alusta. Rahapoliittisesti rahanvaihto ei enää merkitse suuria, se on ikään kuin vain viimeinen sinetti tapahtuneen muutoksen päälle. Logistisena operaationa se on tietysti hyvin vaativa. Noin 130 miljoonaa seteliä (markkamääräisiä) kootaan pois ja miltei yhtä monta uutta lasketaan liikkeeseen (100 milj. euromääräistä). Kolikkopuolella kappalemäärät ovat suunnilleen kymmenkertaiset (takaisin 2500 milj. kolikkoa markkoja korvataan 950 milj. kolikolla euroja).

Vaativa operaatio rahanvaihto on myös yleisölle, yrityksille, kaupalle jne. , jotka kaikki joutuvat muuntamaan laskutuksensa, kirjanpitoinsa ja muut tietojärjestelmänsä uuden rahayksikön mukaisiksi. Eurokäteiseen siirtymisen (siirtymäkausi 1.1.1999 - 31.12.2001, ja rahanvaihtojakson 1.1.2002 - 28.2.2002) kustannukset tulevat olemaan huomattavat ja käytännön hankaluuksiakin varmaan syntyy. On kuitenkin muistettava, että hyödyt ovat myös suuret, vaikka ne kertyvätkin monesti vasta pitkän ajan kuluessa, tulevina vuosina ja vuosikymmeninä.

Eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönotto edellyttää Suomen Pankilta laajaa viestintää. Suomen Pankki osallistuu euroalueen keskuspankkien ja EKP:n yhteiseen Euro 2002 -tiedotuskampanjaan ja toteuttaa lisäksi sitä täydentävän suomalaisen kampanjan. Keskuspankkien tavoitteena on tutustuttaa kansalaiset erityisesti eurorahojen ulkonäköön ja aitoustehtäviin sekä liikkeeseenlaskun aikatauluun. Kohderyhmänä on paitsi suuri yleisö, erityisesti sellaiset ammattiryhmät, jotka käsittelevät käteisrahaa työkseen tai pystyvät tehokkaasti levittämään tietoa uudesta rahasta. Tärkeimpiä ryhmiä ovat pankit, vähittäiskauppa ja matkailuala sekä viranomaisista poliisi ja opetushallinto. Tätä kautta toivomme saavuttavamme mm. koululaiset. Suomen Pankki on solminut noin 65 yhteistyö- eli kumppanuussopimusta em. tahojen kanssa. Suomen Pankki auttaa kumppaneita eurotiedottamisessa ja vastavuoroisesti kumppanit huolehtivat oman henkilöstönsä ja asiakkaidensa informoinnista. Suomen Pankin joukkotiedotuskampanjan näkyvin osuus ajoittuu vuoden 2001 loppuun. Silloin nähdään mm. laaja tv-mainoskampanja. Euron käyttöönotosta Suomessa kertoo myös valtiovarainministeriön ja Euroopan unionin yhteinen eurotiedotuskampanja. Eri kampanjat koordinoidaan keskenään päällekkäisyyksien ja tietokatkosten välttämiseksi.

5. Lopuksi

Euroalue on väkiluvultaan ja alueeltaan Yhdysvaltain luokkaa. Euroalueella on 300 milj. asukasta, Yhdysvalloissa 270 milj. Euroalueen osuus maailman bruttokansantuotteesta on 16%, Yhdysvaltain noin 21%. Euroalue on verrattain suljettu talous, joka siis sisäisesti pystyy

generoimaan taloudellista kasvua, eli sen avoimuus mitattuna viennin suhteena bruttokansantuotteeseen on vain noin 17% eli lähes Yhdysvaltain luokkaa (10%). (Esim. Suomen avoimuus yksin tarkasteltuna on noin 40 prosentin luokkaa). Kuulumalla tällaiseen suureen sisämarkkina- ja valuutta-alueeseen Suomen talouden mahdollisuudet globalisoituvassa taloudessa ovat selkeästi parantuneet. Suomalaiset yrittäjät toimivat euroalueella kotimarkkina-alueella, joilla ei ole mm. valuuttakurssiriskiä. Ensivuoden alussa hinnat näillä kotimarkkinoilla tulevat entistä helpommin myös vertailtavaksi, mikä on omiaan edistämään markkinoiden toimintaa myös kuluttajien kannalta.

Yhteisen rahapolitiikan tarjoamana Suomi saa talouteensa ”perusvakauden”

Tarkoituksenahan on vakaus ja yllättävien käännteiden minimointi. Rahan tulee olla taloudessa kiintopiste eikä häiriölähde. Siksi myös EMUssa harjoitettava rahapolitiikka on sitä onnistuneempaa ja Suomen jäsenyys rahaliitossa sitä hyödyllisempää, mitä vakaampaa ja ennustettavampaa EKP:n rahapolitiikka on. Siis: rahapolitiikka on sitä parempaa, mitä tylsempää se on. Tältä osin voidaan todeta, että kokemukset EKP:n rahapolitiikasta ovat onnistuneita: Voimme luottaa EKP:n rahapolitiikkaan ja hintavakauteen euroalueella. Tämä perusvakaus, jonka kuuluminen suureen valuuttaunioniin tuo myös Suomelle, on tärkeää. Se helpottaa kotitalouksien ja yritysten hankintojen suunnittelua, vähentää investointeihin liittyviä riskejä – on omiaan edistämään kasvua ja sitä kautta työllisyyttä.

EMUn poliittiset ja psykologiset vaikutukset ovat olleet suuria. Olemme kaikki voineet nähdä, kuinka Suomen painoarvo eurooppalaisessa talouspolitiikassa on kasvanut, ja Euroopan ”ulkokehältä” olemme tavallaan siirtyneet ”sisärenkaaseen”. Tällä on luonnollisesti ollut paitsi poliittiset myös taloudelliset seurauksensa. Kun takavuosina eräältä tunnetulta espanjalaiselta pankkimieheltä kysyttiin, miksi hän kannatti maansa liittymistä rahaliittoon, hän totesi että espanjalaiset ovat riittävästi kärsineet siitä että heidän pesetaansa pidetään ”eksoottisena valuuttana”. Sama pätee meidän markkaammekin. Eksoottisesta eli huonosta tunnettuudesta maksettiin takavuosina melkoisena epävakautena, kun markkaan kohdistuva luottamus vaihteli ansiottoman hyvästä aiheettoman huonoon. Seurauksena oli paitsi korkojen heilahtelua, myös tarpeettomia vaikeuksia pienten ja keskisuurten yritysten ulkomaanoperaatioiden kannalta.

Luonnollisesti rahaunionissa eläminen vaatii meiltä myös joustavuutta, malttia ja kurinalaisuutta - työmarkkinoilla, yritysten hinnoittelukäytännöissä, julkisessa taloudessa - niin että inflaatiovauhtimme ei ylittäisi euroalueen keskimääräistä inflaatiota hintakilpailukykyämme rapauttaen. Tällainen kurinalaisuus on kuitenkin tarpeen myös yleisemmistä syistä kuin pelkästään rahaliittoon kuulumisen vuoksi. Pienen talouden mahdollisuudet ovat aina perustuneet ja perustuvat vastedeskin innovaatiokyvyn ohella myös muita suurempaan joustavuuteen ja tarjoutuvien tilaisuuksien nopeaan hyödyntämiseen. Tämä pätee mielestäni paitsi pieniin maihin myös aluetasolla ja pieniin kuntiin.

Luonnollisesti muutoksia tarvitaan. Maaseutu on muuttunut paljon viime vuosikymmeninä. Väkeä on vähemmän. (Joskin huomasin teidän kuntanne tilastoista että Hirvensalmi on muuttovoittokunta ja syntyvyyskin on hyvää tasoa.) Maatalous on teknistynyt, muuttunut kilpailullisemmaksi, mikä varmaan tuntuu pelottavalta. Toisaalta teknologinen kehitys on lyhentänyt etäisyyksiä, avannut väylät tiedonsaantiin ja siten mahdollistaa monimuotoisemman yrittäjyyden myös maaseudulla. Uskon että sellaiselle omaperäiselle toiminnalle, jossa pyritään yhdistämään perinteistä osaamista teknologiaa hyväksikäyttäen on mahdollisuuksia. Luonnollisesti myös puhdas ja hyvin hoidettu ympäristö ja puhtaat elintarvikkeet ovat yhä arvostetumpia tulevaisuudessa – sen ymmärtää etenkin kun katsoo asioita ruuhkaisen Keski-Euroopan vinkkelistä. Ymmärrän hyvin että vieraanvarainen ja palveluihin satsaava Hirvensalmi, jossa nyt vierailen ensimmäistä kertaa elämässäni, kiehtoo mm. saksalaisia kesävieraita.

Omaperäisyydelle, idearikkaudelle, aloitteellisuudelle, yrittäjyydelle on EU:n ja EMUn jäsenyyden myötä tullut runsaasti lisää tilaisuuksia ja markkinoita. Näitä tilaisuuksia tulee käyttää ja uskon että teillä hirvensalmelaisilla, mm. hyvään palveluun ja ympäristöön panostavana kuntana, on hyvät valmiudet tarttua haasteisiin.

Kun euro konkreettisesti tulee käyttöömme seteleinä ja kolikoina ensi vuoden alussa, tuntuu meistä varmaan hiukan haikealta. Onhan meillä ollut markkamme vuodesta 1860 lähtien, eli ennen kuin Suomi oli itsenäinen valtio. Mutta olen varma että me otamme euron omaksemme varsin nopeasti. On muistettava, että meillä Suomessa on aikojen saatossa ollut käytössä monenlaista rahaa – mm. taalereita ja ruplia. (Kun Suomen Pankki perustettiin v. 1811, se laski liikkeeseen kopeekoita ja ruplia.) Kaikkein tärkeintä rahassa on kuitenkin sen arvon säilyminen eli hintavakaus. Siinä mielessä uskallan ennustaa meille paljon parempia aikoja kuin mitä markan historia keskimäärin on ollut.